

Granskningsinriktningen är avgörande för skattemyndigheternas åtals- anmälningar

Av Sjunne Andersson, avdelningsdirektör vid riksskatteverket

Antalet åtalsanmälningar från skattemyndigheternas sida har varit ganska konstant de senaste åren. Under 1986 gjordes sammanlagt 2 358 anmälningar avseende brott mot skattebrottslagen, vilket innebar en ökning med 8% från 1985, då antalet utgjorde 2 177. Av anmälningarna svarade RSV och dess distriktskontor för 100. Tidigare svarade revisionsenheterna för det största antalet anmälningar, men nu har uppbördsenheterna tagit ledningen med 1 193 mot revisionsenheternas 762. Det som intresserar denna tidnings läsare särskilt är anmälningarna från taxeringsarbetet i första instans, där 122 fall redovisas från hela landet. Jag återkommer nedan med synpunkter på anmälningfrekvensen.

Antalet anmälningar redovisas närmare i tabell 1 och fördelningen på olika enheter i tabell 2. Enligt nationalekonomen Ingemar Hanssons undersökning om den svarta sektorn och skatteundandragandets omfattning i landet framgick att skattefusket håller sig konstant år från år. Detta skulle innebära att inkomster som undanhålls beskattning uppgår till mellan 36 och 63 miljarder eller 5 000—8 000 per vuxen person och år.

Anmälningstätheten

Antalet åtalsanmälningar har med undantag av vissa toppar varit ganska konstant mellan 1980 och 1986, som framgår av nedanstående diagram. För att få en rättvisande jämförelse mellan länen har antalet anmälningar fördelats länsvis per 100 000 av den straffmyndiga medelfolkmängden. Under åren 1980—1986 uppgår genomsnittet för hela landet till 37,7. Toppnoteringen 1983 på 49 anmälningar per 100 000 kan förklaras bl a med att skyndsamhetsparagrafen kom till den 1 juli 1982, d v s skattemyndigheten skall göra anmälan så snart det finns anledning anta att brott begåtts. Dessutom byggdes en

stor del av samarbetet med polis och åklagare upp under tiden, vilket kan ha medfört en ökning av antalet anmälningar.

Anmälningstätheten i länen framgår av nedanstående grafiska illustration samt av tabell 3 när det gäller åren 1980—1986.

Kontrollverksamhetens inriktning avgörande

Variationen i antalet anmälningar mellan länen och olika år beror till en del av granskningsverksamhetens inriktning. Även näringslivets struktur inverkar på antalet anmälningar. När man inom länsskattemyndigheterna för över resurser för granskning av stora företag kan ofta noteras en nedgång i antalet åtalsanmälningar. Detta hänger samman med att de största företagen har en utbyggd intern kontroll och så många utomstående intressenter som har insyn genom bolagets revisorer. Misstankar om brott är betydligt vanligare bland de mindre företagen, där ingen utom aktieägaren ensam har det avgörande inflytandet.

Vissa branschgranskningar kan ha medfört ett ökat antal anmälningar under det år som dessa pågätt. När ett län t ex granskat skrot- eller bilhandeln, har detta medfört ytterligare åtalsanmälningar. Samma är förhållandet, när någon LSKM går i närkamp mot de skattskyldiga som underlåter att lämna självdeklaration, trots att de bedriver rörelse och dessutom ofta underlåter att ha ordnad bokföring. Att antalet anmälningar ökat från uppbördsenheterna beror på det 1985 införda förenklade systemet, där källskatter och motsvarande arbetsgivaravgift på lönesummorna samtidigt redovisas månadsvis. Tidigare kunde anmälningar för felaktiga arbetsgivaravgiftsredovisningar dröja mycket länge och försvårades genom den långa handläggningstiden med preliminära och slutliga debiteringar av arbetsgivaravgifterna. I samband med införandet och de nya rutinerna uppkom problem på sina håll att också hinna med att göra åtalsanmälningar, varför detta inverkade på antalet anmälningar från det ena till det andra året.

RSVs riktlinjer för anmälningsförfarandet

För att skattebrottslagens preventiva effekt skall uppnås är det av synnerligen stor vikt att skattemyndigheternas anmälningsskyldighet fullgörs. RSV har utfärdat särskilda rekommendationer om detta. Anmälan av brott inom skatteområdet m m (RSV 607), som utkom i juli 1986. Rekommendationerna syftar till en enhetlig handläggning av åtalsärendena. Förutom nämnda riktlinjer finns ytterligare vägledning för skattemyndigheterna i en särskild revisionshandledning, del 5 Samarbete med åklagare—polis, där bl a kriterierna för de olika skattebrotten redovisas. Det finns ojämnheter mellan de olika länen när det gäller anmälningsfrekvensen och arbetet med information och förbättringar på området kommer att fortsätta från RSVs sida.

När sker anmälningarna?

Det är värdefullt för både åklagar- och polismyndigheter att anmälningarna om misstänkta brott sker så snart som möjligt, ty desto snabbare får dessa myndigheter in ärendena i sin planering. Man måste också snegla på preskriptionsrisken. Den av RSV inhämtade statistiken visar att anmälningarna görs senare nu än tidigare. 1982 gjordes 36 % av anmälningarna före eller under skatteutredningarna, medan 1986 bara 20 % gjordes före eller under skatteutredningen, medan 80 % verkställdes först sedan skattemyndigheten avslutat sin utredning. Självfallet kan det många gånger vara av stor betydelse även för skattemyndighetens arbete att brottsutredningen startar i början av eller under skatteutredningen, då t ex vid en husrannsakan kan framkomma okänt underlag, som gör att rörelsens resultat kan fastställas efter de verkliga förhållandena i stället för att myndigheten skall bli tvingad att göra en skönsmässig uppskattning.

Anmälningarna från taxeringsarbetet

Taxeringsnämndens ordförande skall enligt 43 § TF underrätta den lokala skattemyndigheten om förhållanden av betydelse för LSMs upplysningsskyldighet till länsskattemyndigheten. I RSVs nämnda riktlinjer framgår att TO upplysningsskyldighet gentemot LSM angående misstänkt skattebedrägeri/skatteförseelse normalt skall anses uppfylld genom den kryssmarkering som skall ske på deklarationsblanketten angående skattetillägg, vilken markering medför att LSM senare beslutar om påförande av skattetillägg. I TN med tjänstegranskare anses uppgiftsskyldigheten uppfylld genom att frågan om skattetillägg prövats. Om TO finner anledning anta att annat brott begåtts, t ex försvårande av skattekontroll, brott mot låneförbudet enligt aktiebolagslagen etc, bör omständigheterna redovisas i särskild skrivelse till LSM.

LSM skall snarast lämna upplysningar till LSKM, i allmänhet taxeringsenheten, om de fall där skattetillägg påförts under förutsättning att beloppet ej är ringa och brott kan misstänkas. Vidare skall LSM lämna upplysningar om andra misstänkta skattebrott som passivt skattebedrägeri etc och översända de handlingar från TO som visar att misstanke om brott finns. Taxeringsenheten svarar för anmälningar som aktualiseras vid TN-revision, eftergranskning och fastighetstaxering samt vidare för sådana fall, där tjänsteman vid enheten beslutat påföra skattetillägg och anledning finns anta att den skattskyldige gjort sig skyldig till brott. I sin verksamhet erhåller taxeringsnämnderna ibland oriktiga uppgifter från skattskyldiga och ibland också osanna intyg m m. Erfarenhetsmässigt har taxerarna så mycket andra regler att iaktta att man samtidigt inte också hinner reflektera över de brott som kan finnas i bilden.

Om anmälan inte görs, när det finns anledning att göra det, missar vi också skattebrottslagens preventiva effekt. Visserligen påförs vederbörande skatte-

tillägg och drabbas ekonomiskt, men sista ledet uteblir, nämligen konfrontationen med polis, åklagare och domstolen. Skattemoralen blir lägre, när vissa skattskyldiga inte tillrättaförs, trots att de själva kanske uppfattat sitt förfaringsätt som brott.

Uppbördsbrotten och övriga anmälningar

Utöver de brott mot 7—9 §§ skattebrottslagen som uppbördsenheterna svarat för kommer hanteringen av anmälningarna som gäller brott mot 79—81 §§ uppbördslagen, d v s fall, där avdragna källskatter ej redovisats eller där skyldigheten att verkställa skatteavdrag på anställdas löner ej fullgjorts.

Till LSKM inkom under 1986 ungefär 24 000 granskningsrapporter, av vilka 4 231 vidarebefordrades till åklagare tillsammans med 1 227 åtalsanmälningar. I tabell 4 redovisas alla LSKMs anmälningar som avsett uppbördslagen och i tabell 5 kan utvecklingen under åren 1978—1986 studeras.

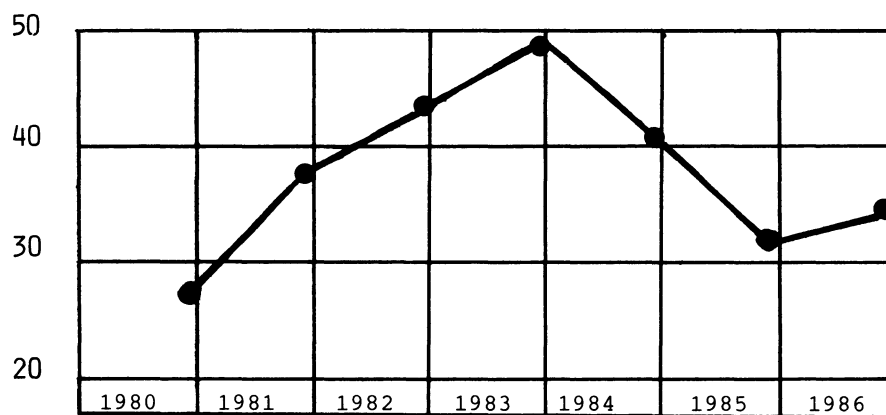
I hela landet gjordes 41 övriga anmälningar inom skatteområdet som avsåg t ex brott mot taxeringslagen i tio fall, brott mot låneförbudet i 12 kap 7 § aktiebolagslagen i tretton fall och vägtrafikskattelagen i nio fall.

Antalet brottsanmälningar som avsåg brott utom skatteområdet uppgick till 25 och det är ungefär samma omfattning som tidigare år. Där fanns bl a fem misstänkta urkundsförfalskningar, ett par mut-, förskingrings- och bedrägeribrott. Som resultat av en branschgranskning i ett län kan noteras nio anmälningar avseende brott mot lagen om handeln med skrot och begagnade varor.

Myndigheternas möjlighet att göra anmälningar om andra brott finns numera införd i 14 kap 2 § sekretesslagen (1980:100), eftersom sekretess inte hindrar att misstanke om annat brott lämnas till åklagarmyndighet om fängelsestraff är föreskrivet för brottet i fråga. Dessutom har föredraganden i propositionen 1983/84:142 uttalat, att den omständigheten att de nya bestämmelserna inte föreskriver en skyldighet att lämna ut uppgifter inte innebär att myndigheterna skall förhålla sig passiva, utan att det tvärtom är önskvärt att uppgiftslämnandet utnyttjas. I övrigt kan uppgifter om mindre allvarliga brott lämnas med stöd av generalklausulen i sekretesslagen (14 kap 3 §).

Utvecklingen åren 1980—86

Tabell 1

Antalet åtalsanmälningar år 1986 (motsvarande siffror 1985)

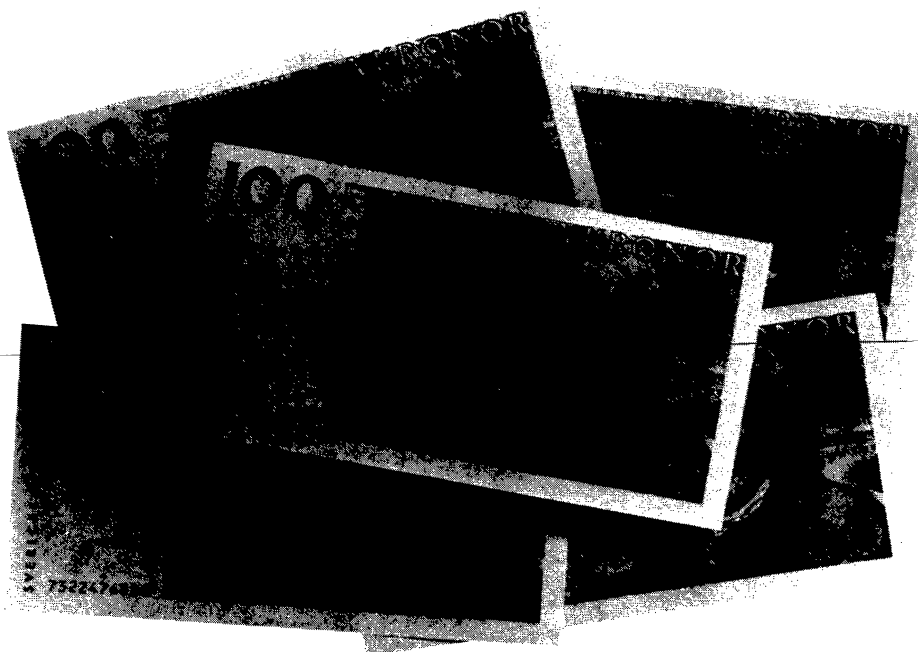
Skattebrottslagen 2-10 §§				
Län	Deklarationsbrott (2-6 §§)	Försvårande av skattekontroll (10 §)	Uppbördsbrott (7-9 §§)	Summa
AB	237 (154)	82 (58)	197 (165)	516 (377)
C	30 (20)	26 (10)	18 (31)	74 (61)
D	15 (26)	20 (14)	12 (14)	47 (54)
E	49 (45)	37 (32)	50 (17)	136 (94)
F	50 (24)	15 (17)	14 (6)	79 (47)
G	39 (40)	11 (1)	1 (15)	51 (56)
H	34 (39)	27 (48)	38 (1)	99 (88)
I	5 (7)	6 (5)	0 (0)	11 (12)
K	7 (7)	15 (11)	2 (4)	24 (22)
L	30 (24)	22 (13)	52 (0)	104 (37)
M	123 (100)	16 (16)	86 (109)	225 (225)
N	8 (7)	3 (5)	13 (24)	24 (36)
O	92 (111)	42 (63)	64 (64)	198 (238)
P	99 (56)	2 (11)	7 (66)	108 (133)
R	19 (14)	2 (7)	18 (55)	39 (76)
S	71 (26)	11 (1)	6 (39)	88 (66)
T	9 (5)	5 (4)	3 (4)	17 (13)
U	17 (33)	9 (3)	4 (7)	30 (43)
W	21 (35)	31 (43)	21 (21)	73 (99)
X	58 (30)	44 (12)	25 (10)	127 (52)
Y	10 (10)	1 (22)	24 (30)	35 (62)
Z	40 (14)	9 (1)	36 (45)	85 (60)
AC	5 (15)	9 (23)	1 (2)	15 (40)
BD	9 (28)	37 (27)	7 (15)	53 (70)
	1077 (870)	482 (447)	699 (744)	2258 (2061)
RSV				
Kr	1 (2)	1 (0)	0 (0)	2 (2)
KdN	48 (71)	1 (5)	0 (0)	49 (76)
KdS	7 (21)	1 (2)	3 (0)	11 (23)
KdV	6 (7)	2 (0)	1 (0)	9 (7)
KdÖ	26 (8)	2 (0)	1 (0)	29 (8)
	88 (109)	7 (7)	5 (0)	100 (116)
Totalt	1165 ¹⁾ (979)	489 (454)	704 (744)	2358 (2177)

Totalt antal misstänkta

2775 (2538)

1) 52 anmälningar har avsett kilometerskatt, varav 44 gjorts i samband med speciella kontrollaktioner och 1 gjorts av länsstyrelsens allmänna enhet.

Den stora handboken för hela fastighetstaxeringen

Tjäna 500 kronor!

Beställ serien före den 20 dec 1987
så drar vi av 125:- på priset för varje pärm.

Den **allmänna fastighetstaxeringen** är från år 1988 uppdelad enligt följande:

- 1988 – hyreshus och industrifastigheter
- 1990 – småhus (villor, fritidsfastigheter)
- 1992 – jordbruk och skogsfastigheter.

Taxeringsperioden är sex år. Nästa allmänna fastighetstaxering av hyreshus och industrifastigheter sker 1994, av småhus 1996, osv. Tidpunkten för att lämna allmän fastighetsdeklaration är den 1 dec året före taxeringsåret, alltså den 1 dec 1987, 1989, osv.

Vid den årliga **särskilda fastighetstaxeringen** sker nytaxering av fastigheter som nybildats eller ändrats påtagligt i fråga om mark eller bebyggelse under det föregående året.

*Regeringsrådet **Gunnar Björne**, fastighetsrådet **Bertil Hall** (Svea hovrätt) och regeringsrådet **Ulla Wadell** skriver nu den **stora, samlade kommentaren till fastighetstaxeringslagstiftningen**. Verket omfattar 4 band.*

Del I	Allmän del	utkommer dec 1987
Del II	Hyreshus, industrifastigheter. Förfarandet.	utkommer under 1988
Del III	Småhus	utkommer under 1989
Del IV	Jordbruk, skog	utkommer under 1991

Fastighetstaxeringen innebär att man med utgångspunkt från en omfattande undersökning av skedda fastighetsförsäljningar i hela landet beräknar ett individuellt marknadsvärde för varje fastighet. 75 % av detta värde påförs som taxeringsvärde. Som ett led i beräkningen av marknadsvärdet klassificeras byggnader och mark enligt ett visst system och värderas. För att få riktiga och rättvisa taxeringsvärden har man fått använda sig av ett regelsystem som delvis är komplicerat. Bestämmelserna har ändrats genomgripande inför 1981 års allmänna fastighetstaxering och ändras ytterligare i anslutning till den uppdelade taxeringen.

De kategorier som har intresse av Laghandboken är fastighetsägare, fastighetsförvaltare och alla de som i sin verksamhet ger råd till fastighetsägare, såsom fastighetsmäklare, fastighetsvärderare, skattekonsulter och advokater. Boken är också av intresse för myndigheter som berörs av fastighetstaxeringen, såsom skattemyndigheter, domstolar, lantmäteriet samt fastighetsförvaltande myndigheter inom stat och kommun.

OBS! Order på hela serien, mottagna före den 20 december 1987, berättigar till 125:- i rabatt per del.

Jag beställer i serien Norstedts Laghandböcker

_____ ex *Björne–Hall–Wadell*: **Fastighetstaxering, del I**
Pris kr 607:50 exkl moms (750:- inkl moms)

_____ ex av **varje** band (totalt fyra) av Fastighetstaxering

Min order inkluderar abonnemang på kompletteringsbladen.

Jag är införstådd med att jag när som helst kan säga upp detta abonnemang genom att skriftligen informera Norstedts Förlag.

Företag/Namn _____

Adress _____

Postadress _____

Författarna är

Gunnar Björne regeringsråd, ordförande i fastighetstaxeringskommittén 1976–1982

Bertil Hall fastighetsråd i Svea hovrätt, ordförande i Samfundet för fastighetsvärdering

Ulla Wadell regeringsråd, ordförande i fastighetstaxeringskommittén 1983–1984.

Alla tre har medverkat i utredningsarbete och lagstiftningsarbete sedan 1970-talet.

NORSTEDTS

Box 2052, 103 12 Stockholm. Telefon 08/789 30 00 (kundtjänst)

Kan även köpas i bokhandeln, där här angivna priser är cirkapriser.

Frankeras ej.
Mottagaren
betalar portot.

Norstedts Laghandböcker

SVARSPOST
Kundnummer 31563000
10310 Stockholm

Tabell 3**Antalet anmälningar avseende skattebrottslagen 1980—86
med fördelning länsvis per 100 000 av den straffmyndiga medelfolkmängden.**

Län	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
AB	48,5	53,7	72,9	66,4	39,0	30,1	40,4
C	18,3	43,9	55,6	62,1	38,6	30,3	37,7
D	11,0	10,9	35,0	28,5	22,6	27,0	24,0
E	22,3	25,7	31,3	39,0	39,5	29,3	42,2
F	7,5	36,0	23,5	37,9	24,7	20,9	32,7
G	18,9	40,5	44,6	72,3	54,2	40,6	37,0
H	33,4	58,3	68,9	71,3	36,7	45,0	50,7
I	6,8	4,5	8,9	6,7	2,2	26,4	24,2
K	24,4	21,1	26,8	17,8	31,6	18,6	19,5
L	5,8	47,7	52,0	35,4	47,6	17,6	46,0
M	28,3	61,6	53,7	43,9	41,6	38,4	37,4
N	8,3	14,7	28,0	19,2	35,7	20,3	13,4
O	44,7	31,1	25,8	53,5	53,3	41,0	34,7
P	23,5	31,0	15,0	28,4	21,5	38,5	31,2
R	14,5	20,0	28,3	56,3	49,6	34,8	17,8
S	16,8	15,1	10,8	36,6	32,3	28,9	38,1
T	18,5	36,1	36,0	35,5	35,1	5,8	7,7
U	11,1	17,3	13,4	30,6	33,4	20,6	15,8
W	19,4	27,1	28,3	45,4	71,1	42,5	35,7
X	15,9	32,1	26,2	43,2	26,2	28,3	56,4
Y	18,9	23,5	38,6	52,0	61,7	32,8	20,8
Z	11,8	15,4	65,1	81,2	64,0	66,8	83,5
AC	26,8	26,1	43,8	42,6	31,9	22,8	11,6
BD	41,2	75,9	81,8	85,5	53,5	46,5	32,0
Hela landet	27,2	37,9	43,3	49,0	40,5	31,9	34,4

Tabell 4**Anmälningar avs. uppbördsbrott år 1986**

Län/ RSV	Uppbördslagen					
	79 §		80 §		81 §	
	1986	1985	1986	1985	1986	1985
AB	0	0	23	24	369	241
C	1	0	3	5	30	51
D	0	0	0	0	27	27
E	0	0	6	5	76	84
F	0	9	2	18	62	59
G	0	0	0	0	1	13
H	0	34	0	8	40	40
I	0	0	0	0	0	0
K	0	0	0	1	11	22
L	0	0	2	0	61	2
M	0	1	10	6	159	164
N	0	0	1	2	41	30
O	0	0	1	6	127	131
P	0	1	2	14	148	121
R	0	0	1	5	26	140
S	0	1	15	8	56	40
T	0	0	1	0	5	4
U	0	1	0	3	7	7
W	0	0	2	5	22	39
X	0	0	0	3	71	68
Y	0	0	0	1	30	38
Z	0	1	2	3	52	50
AC	0	0	5	2	15	0
BD	0	0	0	1	14	9
Summa	1	48	76	120	1450	1380

Tabell 5**Anmälningar avs. uppbördsbrott 1978—86**

Lagrum	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
79 §	1	0	1	3	4	2	40	48	1
80 §	141	109	72	60	82	166	144	120	76
81 §	2776	2649	1674	1671	1799	1644	1562	1380	1450
Summa	2918	2758	1747	1734	1885	1812	1746	1548	1527